

מי פה הקורבן?

פיש עפ החת"ס

1. ויקרא א' ב' ג'

אדם כי יקריב מכם קרבן, ליהוה--מן הבהמה, מן הבהמה ומן הצאן, מקריבו, את קרבנכם... אם עלה קרבנו...

2. חת"ס ליקוטים ויקרא עמ' ח' ט'

הכוונה על דרך המוסר, דהנה כתיב--(ישעיהו נד' טו') 'כי כה אמר ה' ונשא, שכן עד וקדוש שמו--מרום וקדוש, אשכנז; ואת-דכא, ושפל-רוח, להחיות רוח שפלים, ולהחיות לב נדכאים/ופליגי חזל (סוטה ה')-'איתי דכא וחד אמראני את דכא, ואלו ואלו דברי אלוקים חיים. דשני מיני דכאות רוח יש: יש השמחים בה' אלוקים וששים בעבודתו המכירים גדולתו ואהבתו ומעריכים ערך נפשם נגד ה' אלוקים, ושמחים ומסתפקים על ידי זה במה שחננם, מתרפקים על זודת אהבתו, ועליהם וכיוצא בהם נאמר-איתי דכא-שהקב"ה מגביהו למעלה עליונה שישכון איתו עימו. אומנם לא כן הגברים הענוים ונכנעים לשפלות נפשם וזוכרים יום מותם, ועברו עליהם צרות ותלאות עברו ראשם-אותה הכניעה אינה גורמת להגביהו, כי עוז וחדווה במקומו כתיב (דה"א טז' כז). ונהי-זבחי אלוקים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבוה--(תהילים נא' יט')-מ'מ אינו מעולה וטובה. לזה הוקבעו הקורבנות לדלת עם הארץ, להיותם קונים כניעה בנפשם לומר-כשם שהופשט וניתח הבהמה לנתחיה כן היה ראוי לעשות לי ויכנע (רמב"ן להלן ט'). וזהו גורם דבקות שכינה בתחוננים, אומנם איננו רצוי כ"כ לפני השב"ה... ועל זה כתיב (תהילים ג' ח')-'לא על זבחיך אוכיחך ועולותיך לנגדי תמיד, פירוש-שהם עולותיך מתנגדים לי תמיד, שכל זה מורה שעדיין לא נתתקן כראוי ואתה צאריך לבהמות.... נמצאנו למדין-כי האדם המקרב עצמו לה' ועולה אל ה' הוא הרצוי, וע"ז כתיב--(שמות יט' ג')-'ומשה עלה אל האלוקים. אומנם המצטרך לעזר הקורבנות הוא המוריד השכינה ע"ד-זאת דכא אשכנז.... נמצא שהקורבנות אינם קורבן לה'... והם נקראים קורבנכם-שהמה לתקנותינו לשבר לבבנו להיכנע לפני ה'. וידוע בפ' דחולין (ה' א')-שהצדיקים נקראים אדם והרשעים בשם בהמות יכוננו. והיינו-אדם כי יקריב מכם-כשיקריב אדם מכם את עצמו, אזי הוא קורבן לה'... אומנם, מן הבהמה-בני אדם הדומים לבהמה, אזי-מן הבהמה ומן הצאן מקריבו את קורבנכם'-דייקא.

3. רמב"ם הל' תשובה א' א'

כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב מהטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את הטאתם אשר עשו זה וידוי דברים.

4. רמב"ם הל' מעשר שני ונמט רבעי י"א, א'-י"ב

(א) מצות עשה להתודות לפני יי' אחר שמוציאין כל המתנות שבזרע הארץ וזהו הנקרא וידוי מעשר: ...

5. עין אי"ה מעשר שני ט"ז

כשם שצריך שיהי' מוטבע באדם גודל עוצם חובתו בעבודת ד', בעשות הטוב וקדושת המעשים והדרכים, והישרת הדיעות והמדות בציוור בהיר מאד, עד שיבורר לו שאם גם יהי' משתדל בכל כחו לרדוף אחר הטוב והצדק, בכ"ז רחוק הדבר הוא שיצא באמת ידי חובתו הגמורה. וע"כ כך היא מדתן של צדיקים שהם משקיפים על עצמם כמקצרים בצדקה ומעשים טובים, ע"כ הם רחוקים מגאווה ומסובלים בענות צדק. עכ"ז אין טוב לאדם שמדה זאת תפעול עליו יותר מדאי, עד שתדריכהו מנוחה ותגזול ממנו ששוננו ושמחתו ושלות נפשו, בהשגתו בשכל, בתורה ובכל מדה טובה ומעגל טוב. ע"כ נתנה לנו התורה דרך להערה שצריך האדם שישמח ג"כ לפעמים גם בביטוי שפתים על מעשה הטוב אשר עשה. וכפי המדה הראויה לחזק לבבו בעבודה, ולשמח נפשו בפעלי יושר כתורה וכמצוה, ראוי שימצא בנפשו קורת רוח וימלא שמחה ושלוח, ולא יהי' תמיד בעיניו כרשע וכמקצר גם במקום שיצא באמת ידי חובתו. ע"כ כשם שיש תועלת גדולה לתיקון הנפש בידוי העונות, כן יש ג"כ תועלת לפרקים קבועים, שאמנם רחוקים הם ואינם תדירים כ"כ כוידוי של החטאים, כדי שלא יזוח עליו לבבו ויהי' נוטה לעצלה לגאווה ולשרירות לב. אבל לפרקים תמצא תועלת לעבדי ד' ישרי דרך ג"כ בידוי המצות, למען ישמח בהם בלבבו ויחזק ארחות חייו בדרך ד'. ... א"כ תיקון המעשרות כהלכתם הם כוללים את יסודי חובות האדם כולם, וללמד על הכלל יצאה תורה במצות וידוי, שלא יפליג האדם עצמו לדון תמיד את נפשו לכף חובה, ולמצא עצמו חייב ובלתי ממלא חובתו גם במקום שהוא ממלא אותה, כ"א ידון על עצמו ג"כ בקו האמת, בעין פקוחה לדעת

את מעשהו למצא קורת רוח ושמחת לב במעשה הטוב... ע"כ דרוש לנו וידוי המצות לפרקים לחזק לבבינו אל דרך ד', כמו שדרוש לנו וידוי הפשעים למען סור מוקשי רע,

6. עין אי"ה שבת ב', י"ב, כ'

נר"ן כפופה נר"ן פשוטה, נאמן כפוף נאמן פשוט. הנאמנות לתעודת המציאות וההויה שבגללם יצר הקב"ה את כל מצוי, היא מתבלטת באדם בשתי דרכים שונות. הדרך האחת היא ההדרכה המוסרית הראשונה, שהיא באה לברר לאדם את קטנו ואפסיותו, שלא יתגדר במה שהוא חושב שיש בו מן המעלות והיתרונות, כי הלא כולן כאין הנה, ולא מידו הוא טובו כי אם מידי אדון כל, אשר לו לבדו הוא הכח והגבורה, החכמה והמדע, העז והממשלה. אמנם אחרי אשר דעתו של אדם היא מתישבת בהכרעת הענוה והכפיפות המוחלטת, אז באה ההדרכה המוסרית השניה היותר עליונה, המבארת לפניו את גדלו ותפארתו, את זיו נשמתו... אז הוא מתרומם, ושיעור קומתו מתפשט הוא על כל מרחבי עולם. ומתוך הכרה זו, הבאה מתוך תוצאותיה של ענות הצדק, הוא בא להיות נאמן לתעודת היותו במדרגה היותר עליונה. הכפיפות היא מתאחדת עם הפשיטות, ושני המצבים ביחד מאדרים את יסוד הקודש להוציא לאור עולם את התכנית הגדולה של הנאמנות, עצות מרחוק אמונה אמן. נ"ן כפופה נר"ן פשוטה, נאמן כפוף נאמן פשוט.

7. שם משמאל יתרו תרע"ג

וכבר אמרנו ומצאנו כן בשם האר"י ז"ל פירוש המשנה באבות הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון מאין באת מטפה סרוחה וכו', ולכאורה למה לו כ"כ להאריך והי' יכול תיכף לומר הסתכל בשלשה דברים וכו' מאין באת מטפה סרוחה, אבל הפירוש הוא שאין שאין באת מטפה סרוחה פירוש על מאין באת הנאמר בראשונה, אלא שני דברים אמר התנא שצריך להגביה את הנפש ולהכניע את החומר, להגביה את הנפש אמר מאין באת ולא פירש כי ידוע מאין שורש כל איש ישראל ומקרא מלא הוא (דברים י"ד) בנים אתם לה' אלקיכם, כמו בן הנמשך ממוח האב, ולאן אתה הולך לאשתאבא בגופא דמלכא, וחזר ואמר שצריך נמי להכנעת החומר להסתכל נמי מאין בא החומר מטפה סרוחה וכו', ומ"מ הרי סידר התנא בראשונה הגבהת הנפש ואח"כ הכנעת החומר כי בהכנעת החומר בראשונה יש לחוש כנ"ל: